

BIOLOGICKÁ A NECHEMICKÁ OCHRANA ROSTLIN

Ochranu rostlin si často spojujeme s chemickými prostředky, jako jsou pesticidy, fungicidy či herbicidy. Jejich možné nepříznivé vedlejší účinky a částečně se snižující účinnost se však stává silným motivem k hledání alternativních způsobů. Při dodržení určitých pravidel lze výskyt některých škůdců silně omezit i přírodní formou, za pomoci využití biologické ochrany.

Termín biologická ochrana obecně označuje potlačování škůdců pomocí jejich přirozených nepřátel. V širším slova smyslu se užívá pro jakoukoli podporu organismů, které se nějak podílejí na omezení škůdců, v užším významu pro cílené vysazování uměle namnožených užitečných organismů – bioagens, které se aplikují k rostlinám nebo do půdy, kde plní ochrannou funkci pěstovaných rostlin.

BIOAGENS je prostředek na ochranu rostlin obsahující makroorganizmy povahy živých parazitů, parazitoidů nebo predátorů mimo obratlovce.

BIOLOGICKÝ PŘÍPRAVEK je prostředek na ochranu rostlin obsahující živé mikroorganizmy nebo jejich živé části.

UŽITEČNÉ ORGANISMY

Za užitečné organismy bývají považovány patogeny, dravci a cizopasníci napadající škůdce, opylovači, druhy pomáhající půdotvorným procesům a další. Jsou to zejména: viry, bakterie, prvoci, houby, rostliny, hlísti, plošnice, škvoři, blanokřídlí.

PŘÍKLAD PŮSOBNÍ BIOLOGICKÉHO PŘÍPRAVKU

Mšice poškozují listy a lodyhy rostlin sáním. Silně napadené rostliny omezují růst a jsou různě deformovány. K přímé ochraně proti mšicím je možné využít přípravek NeemAzal, obsahující účinnou látku azadirachtin. Ta se získává lisováním semen stromu *Azadirachta indica*, který roste v tropických oblastech Asie. Po postřiku azadirachtin vyvolává u mšic přerušeni žíru, za pár hodin přestává mšice sát a po několika dnech uhynie.

PŘÍKLADY POUŽITÍ

BRAMBORY – proti mandelince bramborové - NeemAzal
- proti plísni bramborové - Kuprikol 50

RÉVA VINNÁ – proti padlí révy - Kumulus WG
- proti peronospoře (plíseň révy) – Serenade Aso

OKURKY, RAJČATA – proti plísni – Kuprikol 50, Polyversum

OVOCE, ZELENINA – proti houbovým chorobám – Serenade Aso

POLNÍ PLODINY (ječmen, kukuřice, oves, pšenice, žito)
- proti padlí, plísni, hnědé skvrnitosti - Serenade Aso

OVOCNÉ SADY – feromonové lapáky k signalizaci výskytu škůdce
- lepkové pásy s nevysychavým lepem k ochraně ovocných stromů před lezoucími škůdci
- proti padlí a strupovitosti - VitiSan

PODMÍNKY PRO ÚČINNOST BIOLOGICKÉ OCHRANY

Biologická ochrana rostlin je metoda, která klade poměrně vysoké nároky na znalosti pěstitele, a také na jeho pečlivost při aplikacích - i to je faktor, který může významně ovlivnit účinnost ošetření. Především je nutné přesně identifikovat škůdce a znát poměr škůdců a jejich přirozených nepřátel.

Biologické přípravky jsou živé organismy a každý má jiné nároky na podmínky prostředí, jako je: voda, teplota, světlo, vzdušná vlhkost, půda, hnojiva, další látky, pesticidy. Další rozdíl oproti chemickým přípravkům je v termínech aplikace - ochranné organismy se nasazují co nejdříve po zjištění škůdce a ne až při těžkém napadení rostlin.

POUŽITÍ V EKOLOGICKÉM ZEMĚDĚLSTVÍ

Biologická metoda ochrany rostlin proti chorobám a škůdcům využívá dvě základní strategie:

- 1) podporu užitečných organismů v daném prostředí
- 2) introdukci, vnášení takových organismů do prostředí

První strategie se používá při pěstování rostlin v ekologickém zemědělství a je vlastně podstatou tohoto způsobu hospodaření. Jedná se o uplatňování pěstelských technologií, správných agrotechnických zásahů, které co nejméně narušují prostředí, jeho živé i neživé složky, a tím přispívají k přirozené rovnováze mezi půdními mikroorganizmy a podporují výskyt přirozených nepřátel škůdců.

Druhá strategie biologické ochrany rostlin, tj. introdukce užitečného organismu do prostředí, není využívána jen v ekologickém zemědělství, ale v posledních letech stále sílí snaha využívat ji i v konvenčním zemědělství.

Na veřejně dostupných stránkách Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského (ÚKZÚZ) nalezneme seznam povolených přípravků na ochranu rostlin. Nejčastěji se tyto přípravky používají v režimu ekologického zemědělství ve vinohradech, ovocných sadech, pro ochranu polních plodin, ovoce, zeleniny (a to i ve sklenicích), v chovech hospodářských zvířat.